

PHONETIC CORRELATES OF CONSONANTS IN BOYKO DIALECTS OF UKRAINIAN LANGUAGE

Ivanochko K. M.

INTRODUCTION

As of now European nations searching for their roots in the depths of tribalism have become relevant. Ukrainian linguists do not stay away from this problem either. They prove that Ukrainian dialects one way or another are related to former East Slavic tribes¹.

Slavic tribes in their historical past were characterized by the intensity of migratory processes caused by the search for more favourable territories, which enabled the continuity of subethnos symbiosis. Slavic ancestral homeland was the habitat for many sub-ethnic (Slavic and non-Slavic) communities whose cohabitation in one territory became common, which caused their modification, in the linguistic aspect *inter alia*.

S. Smal-Stotsky emphasized that the Slavic mega-ethnos as such never existed, and the organizational origin of Slavic population were families that transformed into tribes.² O. Shakhmatov argued that the Ukrainian language, like other Slavic languages, was characterized by dialectal stratification even on the Proto-Slavic ground³. According to A. Krymsky, as well as A. Shakhmatov, until the nineteenth century the Polans and the Drevlians spoke different languages. In terms of language the Severians also differed from the Buzhans and the Uliches⁴.

O. Tsaruk similarly believed that “there are all grounds for recognizing the majority of Slavic tribes to be a Proto-Slavic phenomenon”.⁵

¹ Ogonowski E. Studienauf dem Gebiete der ruthenischen Sprache. Verlag und Druck der ruthenischen Šewčenko-Vereines. Lemberg. 1880. S 20; Михальчук К. Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галичины. *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Русским географическим обществом. Юго-зап. отд. Материалы и исследования: в 7 – и т.* Санкт-Петербург. 1893. Т 7. С. 460; Москаленко А. А. Основні етапи розвитку української мови. Київ. 1964. С. 32; Півторак Г. П. Формування і діалектна диференціація давньоруської мови. Київ. 1988. С. 45.

² Смаль-Стоцький С. Розвиток поглядів про сім'ю слов'янських народів і їх взаємне споріднення. Прага. 1927. С. 45.

³ Шахматов О. О., Кримський А. Ю. Нариси з історії української мови. Київ. 1922. С. 12.

⁴ Шахматов О. О., Кримський А. Ю. Нариси з історії української мови. Київ. 1922. С. 39.

⁵ Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. 1998. С. 22.

The basis for any of Slavic languages is its dialects functioning in both horizontal and vertical sections. "Horizontal" studies allow to identify the ordered features of dialect systems (lexical, morphological, phonetic, etc.), and "vertical" studies help to see the nature of hierarchical links between units of different language levels.

1. The Place and the Essence of the Boyko Dialect in the Structure of the Southwestern Supra-Dialect

In this regard, distinguished is the southwestern supradialect of the Ukrainian language, especially the Boiko sub-dialects, which, belonging to the Carpathian subgroup of dialects, is characterized by the preservation of their antique features, rooted in Proto-Slavic, even Proto-Indo-European language community. They are located in the Carpathian area.

Y. Golovatsky in his report «Розправа о язиці южноруским і его нарічіях» (1845), spoken at the conragation of Russian (Ukrainian) scholars in Lviv, emphasized the reasons for mountain and submontane lowland people preserving the ancient linguistic features without any borrowings. Among the reasons he singled out the relief and geographic environment of the region – “... mountain sides are always longest in keeping their old way of life **and characteristics of an aged tongue**”⁶.

According to S. Rabij-Karpinska, the Boyko dialect is “one of the most archaic also due to its central position among the purest Ukrainian dialects. Besides archaisms, it reveals common with the Upper Dnieprian dialects language phenomena”.⁷ With deep awareness of their essence, Y. Rudnitsky concludes that “of all western Ukrainian dialects, in the Carpathians the Boyko dialect is the closest to the literary language”.⁸ L. Kots-Grigorchuk made more profound definition of the nature of Boiko sub-dialects, which, compared with other dialects of the Ukrainian language, represent a band (at the absence of a sub-dialectal kernel) of “mixed and transitive sub-dialects between Upper Dniesterian, Pokuttia-Bukovynian, Hutsul, Transcarpathian and Upper Syanian

⁶ Головацький Я. Розправа о язиці южноруским і его нарічіях. *Исторический очерк основания галицко-русской Матиці и справозданье первого собору ученых руських любителей народного просвещения*. Ч. 5. Львів. 1850. С. 65.

⁷ Рабій-Карпинська С. Говори Дрогобиччини. З углядненням говірки с. Нагуєвичі, Івано-Франківської області. *Бойківські говірки. Збірник статей*. Перемишль. 2011. С. 78.

⁸ Рудницький Я. Українська мова, її початки, історія й говори. Сідней–Канберра. 1978. С. 80.

dialectal arrays”.⁹ Rather than that, the researcher emphasizes that the Boykivshchyna (the Boyko sub-dialect habitat) “in its dialectal sense is perceived as an integrity, the existence of which is motivated by the genetic memory of the past unity and greatness of the region, on which the Boikos’ self-awareness is based. These forces contribute to preserving the unique for the Ukrainian language area language phenomena”.¹⁰

Among the Carpathian dialectal sub-group, as well as among other dialects of southwestern supra-dialect, the Boyko sub-dialects are distinguished by their specifics – the confluence and transitivity of language phenomena, correlative with the peculiarities of South and West Slavic languages and rooted in the Proto-Slavic (Antian and Slovenian) linguistic communities.

In the system of any language, a special place is given to the verb as a lexical-grammatical class of words, which makes the unity of lexical-semantic, semantic-grammatical, phonetic, derivational and accentuation features, representing the wealth of “grammatical categories and subordinate grammatical meanings, in which the versatility of objective reality processes is generalized”.¹¹ In the process of historical development of the language etymologically distinct word forms (in obtaining generalized morphological semantics) were subjected to a significant number of phonetic changes.

The subject of the analysis is voicing and devoicing of consonants in the structure of verbs (mostly) representing a tendency for correlation in the Boyko sub-dialects. Their essence is comprehended through comparing the analogical processes in other dialects of the southwestern supra-dialect of the Ukrainian language, especially those of the Carpathian subgroup. These processes made it possible to establish phonetic variants of verbs, one of them predominantly becoming an achievement of literary standards of the Ukrainian language, as well as contemporary literary Ukrainian.

Voicing of voiceless consonants in front of sonants and vowels due to productivity and geographical range (the Carpathian, Upper

⁹ Коць-Григорчук Л. Лінгвістично-географічне дослідження українського діалектного простору. Нью-Йорк–Львів. 2002. С. 107.

¹⁰ Коць-Григорчук Л. Лінгвістично-географічне дослідження українського діалектного простору. Нью-Йорк–Львів. 2002. С. 113.

¹¹ Ковалик І. І. Граматична структура системи дієслівних форм у сучасній українській літературній мові. *Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці*. Ч. II. Львів–Івано-Франківськ. 2008. С. 148.

Dniestrian, Hutsul and Upper Syanian dialects¹²), as well as preserving their voicelessness have already been a subject of scholarly studies¹³.

Thus, the phenomenon of voicing had already been observed in the manuscripts of the XV-XVII centuries¹⁴. Rooting into the Indo-European linguistic community¹⁵, they are also characteristic of certain West Slavic languages (southwestern dialects of the Polish language as well as northern dialects of Slovak¹⁶). Their occurrence is in the beginning of words, after a vowel in the middle and the end of words, as well as after a vowel at the junction of words.¹⁷

However, in the mentioned scholarly investigations principal focus lies both on obtaining voiceness by only some of voiceless consonants in front of voiced consonants in the middle and at the junction of words¹⁸, and on devoicing of voiced consonants in the end of words as well as before voiceless consonants in the middle of words.

2. The Most Common Cases of Noise Consonants Correlation by Voice and Noise

It is noted that voiceless *n* /n/ and *κ* /k/ take voice in the beginning of words in front of vowels or even sonorants (sporadically before voiceless consonants in the middle of onomatopes), which is asserted in the dialects of the Carpathian subgroup:

ба́цькати «бруднити, мазати» (СБГ, I, 46), *па́цкати* [*пу́цнути*] «(про дрібні предмети) падати», cf. Old Polish. *раса́с*, п. *распа́с* «ляснути, шльопнути» (СБГ, II, 45), *па́цькати* «робити кого-, що-небудь брудним, нечистим, бруднити» (СГЦБ, 336); *бац* «вигук для передачі різкого короткого звуку»; Macedonian *баца се*

¹² Чучка П. Фонетичні зміни в південнокарпатських говірках околиці Ужгорода. Наукові записки УжДУ. Т. XXVI. Вип. 2. Ужгород. 1957. С. 55–67; Верхратський І. Говір замі шанців. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. III. Львів. 1894. С. 167; Верхратський І. Про говір долівський. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. XXXV–XXXVI. Львів. 1900. С. 44–45; Верхратський І. Говір батюків. Львів. 1912; Свенціцький І. Бойківський говір с. Бітлі. . *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. СХІV. Кн. II. Львів. 1913. С.123; Панькевич І. Українські говори Підкарпатської Русі і суміжних областей. Прага. 1938. С. 167.

¹³ Житецький П. Очерк звуковой истории малорусского наречия. Київ. 1876. 399 с.; Zilyskyj J. Opis fonetyczny języka małopruskiego (ukraińskiego). *Sprawozgania z posiedzeń Polskiej Akademji Umiejętności*. Cracovice. 1927. Vol. XXXI. № 6. С. 6–8.

¹⁴ Карський. Е. Ф. Белорусы: Введение въ изучение языка и народной словесности. Вып. I. Варшава. 1903. С. 278, 353–354.

¹⁵ Ларін Б. О. Принципи укладання обласних словників української мови. Діалектологічний бюлетень. Вип. VI. Київ. 1956. С. 17.

¹⁶ Селищев А.М. Славянское языкознание. Т. I. Москва. 1941. С. 69, 112, 336.

¹⁷ Бурячок А. А. Одзвінчення глухих приголосних перед сонантами та між голосними в говорах української мови. *Праці XII республіканської діалектологічної наради*. Київ. 1971. С. 126–137.

¹⁸ Бурячок А. А. Одзвінчення глухих приголосних перед сонантами та між голосними в говорах української мови. *Праці XII республіканської діалектологічної наради*. Київ. 1971. С. 128.

«бруднитися» (ЕСУМ, I, 154), [**пáцькати**] «бруднити», [**пáчкати**] «тс.»; – cf. Russian *пáчкать*, *бáцькати* «калити, мазати, бруднити», cf. Polish *paćkać*, Slovak *pačkat'*, *pačkat'* «the same», Slovenian *pacáti*, *rácati* «бруднити, робити плями», *pačkáti* «бруднити» (ЕСУМ, IV, 322); *рáпкати*, *рáбкати*, *рáпкajúт* і *рáбкajúт*, *рaпчáт* «(про качок) крякати»; «(про жаб) квакати»; «(про ворон) крякати» (СБГ, II, 168); *шкрьóбати* «шкрябати». Also: *шкрéпчи*, *шкрéпáти*. (СБГ, II, 385), *обскрeпáти*, *-чут* «(молоду картоплю) обчистити». See *шкрьóбати*. (СБГ, II, 12), *скрeблó* «металева скребниця для чищення худоби»; «металева пластинка на держаку, якою зіскоблюють гній з-під домашніх тварин». (СГЦБ, 429); *гьлтáти* «ковтати» (Пирт., 68) і *кóвтáти* «глитати» (СБГ, I, 363).

It is interesting that voicing the noise consonant in the Carpathian dialects has also spread to borrowed verbates from Polish and German, which are not characterized by stem onomatopoeicity: *бльомбувáти* «пломбувати» (СБГ, I, 60), *бльомбувáти* «пломбувати зуби» (СГЦБ, 36), *бльóмба*, *пльóмба* «шматочок твердої речовини, яким закривають отвір у зіпсованому зубі; пломба» (СГЦБ, 36, 355), *бломбовати* «пломбувати» (Саб., 27); *бломбувáти* «пломбувати» (СГГБ, 26); *пльóмба* «рід свинцевої печатки, компактна твердіюча маса», *пломбувáти*; – Russian, Bulgarian, Macedonian *пломба*, Polish, Czech, Slovak, Upper Lusatian *plomba*, East Croatian *плóмба*, Slovenian *plómba*; – borrowed from German; Lower Upper German, *Plombe* «пломба» formed from the verb *plombieren* «пломбувати, накладати пломбу», from French *plomber* «пломбувати (зуб); навішувати пломбу», connected with *plomb* «свинець; куля; свинцева пломба» (ЕСУМ, IV, 451); *бльóндати* (< *пльóнтати*) «говорити багато про неістотне» (Саб., 27) and *пльóнтатися* «плутатися, коситися» (СБГ, II, 83) (perhaps by analogy to *блéндати* «тинятися, швендятися» (СБГ, I, 58) and *блéнькати* «волочитися, ледарювати»). Cf. Polish *blakać się* (СБГ, I, 58); [*пльóнтати*] «плутати (про нитки, пряжу)» (Ме), [*пльóнтатися*] «плутатися (про ноги)», [*розпльóнтати*] «розпнутати» (Нед.); – borrowed from Polish; Polish *plątać* «плутати, заплутувати (про нитки); сплутувати (надівати пута); [*plętać*] «the same» corresponds to Ukrainian *плу́тати*. (ЕСУМ, IV, 457).

It is worth emphasizing that voiceless consonants *к, т, ц, ч, ш* (/k/, /t/, /ts/, /ʃ/) in the dialects under investigation also represent the processes of voicing.

To low-productive we refer the opposition of *к – г* (/k/:/g/) in the beginning or in the end of the root in front of a vowel, which prevails in onomatopoeic derivatives: *дзюрґоніти* «дзюрчати» (СГГБ, 62), *дзюрқотіти* «цюрком течи» (Жел., 181, Гол., 96; Гр. I, 380) and *цюрқотіти* «дзюрчати» (СБГ, II, 359), *цюрқотіти* «текти» (МСГГ, 217), *цюрқотіти* «лити рясно» (Жел., 1058; Гр. IV, 439); *ліґати* «ковтати» (СБГ, I, 408; СГЦБ, 255; СГГ, 111; НРС, 161; СБГГ; 258, Б.-Н., 208; Жел, 403; Гр. II, 357; Гол., 194, Орф., 345) and *ліқати* (Пот. II, 2) (Жел., 40), *ліқати* (Пирт., 160); *смереґа* «смерека» (НРС, 242); *ґаджул’ати* «качати» (СБГ, I, 156), *ґарбуляти* and *қачуляти* «қотити» (Саб., 56), *қатуляти* «қотити» (Пирт., 133); *ґаджуляти* «қачуляти» (Жел., 166) and *қачуляти* (Жел., 338); *қачуляти* «качати» (Голов.) (Гр. II, 228), *қачати* (Орф., 303).

Other dialects of the southwestern supra-dialect are also characteristic for voicing of vowels in verbs. Thus, in contemporary Hutsul sub-dialects as well as in variants of the Ukrainian literary language, the cluster *шп* (/ʃp/) preceding a vowel, contrary to other Hutsul, contemporary local Maramures and central Boyko sub-dialects is also marked out by voicing to *жб* (/zb/): *жбур’іти* «кидати, викидати» (МСГГ, 54) and *шпур’ити* «кидати, шпурляти, викидати» (МСГГ, 228), *жбу́рити*, *жбурну́ти* «шпурити» (Жел., 218) *шпурґати*, *шпурити*, *шпуря́ти*, *шпурля́ти*, *шпурнути* (Жел., 1098); *жбу́рити* / *жбурля́ти* «кидати» (Св. Л.) (Гр. I, 476), *шпурля́ти* / *шпурити* «кидати» (Гр. IV, 511); *szpuryty* «кинути» (SH, 230), *шпурети* «кидати; шпурляти» (СГГ, 220), *шпуриті* / *шпур’ети* «жбурнути, кинуті» (ДСсБ, 100), *шпурити* «кинути» (Саб., 424), *шпурнути* «з силою кинуті що-небудь» (СГЦБ, 527), *шпурля́ти* «кидати» (СУМ, Нед), [шпурґати] (Нед), *шпурити* «тс.», [шпуртону́ти] «кинути із силою, вилити», *шпуря́ти* «шпурляти»; – onomatopoeic formation (ЕСУМ, VI, 467).

Despite the sporadicity of voicing other voiceless consonants *т, ч, ц, ш* (/t/, /tʃ/, /ts/, /ʃ/) in the Ukrainian language, the southwestern supra-dialect, especially Boyko sub-dialects, contrary to the southwestern variant of the Ukrainian literary language, and thus the contemporary Ukrainian literary language, is more consequent in reflecting its

actualization in onomatopoeic verbs, which correlates with West Slavic languages: **дубкати** «топати» (СБГ, I, 237), **здубкати** «топнути». Cf. Old Polish **dupkać**. (СБГ, I, 237), [**duboníti**] «тупотіти, скакати, шуміти» (СКУТГ, 79), **дубкати** [дубкати] «тупотіти» (Саб, 80), **dúraty** (SH, 49), **дубкати** «тупати ногами» (МСГГ, 53), **дубати** «тупати ногами» (СГГ, 65) і **тубкати** «тупати» (МСГГ, 197), **дубкати**, **дупотати** (Голов., 531), **дубати** / **дубнути** «тупати» (Жел, 207) і **тубати** / **тубнути** (Жел, 992), but: **тубати** «тупати»; «ходити, стукаючи ногами, тупцювати»; «прислуговувати, турбуватися, господарювати» (Гр. IV, 294), **тубати** (Орф., 771); [**дубати**] «тупати» (Ж), [**дубкати**, **дубніти**, **дубнути** (Ж), **дубоніти**] «the same», (Ж), [**дубит**] «кінський тупит» (Б.-Н.), [**здубоніти**] «затупотіти» (Ж); – Slovak **dubit'** «тупати, тупцювати», **dupat'**, **dubkat'**, **dupnut'** «the same»; – voiced variant of the onomatopoeic verb **тупати**, maybe influenced by the Slovak language forms. – See also **тубати**. – Cf. **топтати**. (ЕСУМ, II, 139); **дубкати** «штовхати (теля корову лобом при ссані)» (Км. 2, 217), **дубкати**, **дубкат** «штовхати» (СБГ, I, 240), **дубкати** «бити головою, рогами» (МСГГ, 53), **дубкати** «тубкати» (Жел., 211) and **тубкати** / **тубнути** «штовхати (теля корову лобом при ссані)» (ДСсР, 89), **тубкати** «штовхати» (Жел., 995), **тубкатися** (Орф., 773), [**дубкати**] «бити, штовхати кулаками», [**дубкати**] «злегка бити лобом» (Ме), [**дубкати**] «штовхати» (Жел), [**дубкати(ся)**] «вдаритися» (Я); – Upper Lusatian **dusać** «бити ногою», Slovak **dúsniti** «штовхнути»; – affective-onomatopoeic formation, parallel to [**тубкати**] «штовхати, бити», **дубкати** «бити рогами, лобом» (ЕСУМ, II, 143).

Instead, one-root borrowings from German (**танцювати, танець**) prove voicing of the initial **m** (/t/) in Hutsul, Bukovynian and Lemko sub-dialects: **dancuwaty** «танчити» (SH, 39), **данцувати** «танцювати» (ДСсБ, 21), **данцувати** «танцювати» (СГГ, 55), **данцувати** «танцювати» (СБГГ, 89), **данцінг** «вечірка, невеликий бал у ресторані» (Пирт., 72), but: **танцювати**, **-сுவати** «танцювати» (СБГ, II, 279), **танцювати** «танцювати, (перев.) важко і постійно працювати» (МСГГ, 189). In lexicographic sources of the both variants of the Ukrainian literary language the verbate under analysis asserts the phonetic correlation of the defined **consonants** (with the voiced **ð** /d/ in the Hutsul sub-dialects), which therefore has not become an achievement of the Ukrainian literary language: **данцувати**

(Жел., 172), **танцюва́ти**, **данцюва́ти** «танцювати» (Шух. I, 33) (Гр. I, 357) і **танцюва́ти** «танцювати» (Гр. IV, 246); **танцюва́ти** (Орф., 744); **та́нець**, [тан] «танець» (Нед.), **танцюва́ти**, [танцюва́ти] «танцювати» (Шейк., Нед.); – Russian **та́нец**, Bielorrussian, Bulgarian., Macedonian **та́нец**, Polish **taniec**, **tan**, Czech, Slovak **tanec**, Serbo-Croatian **tànac**; – borrowed from Middle Upper German through Polish; Middle Upper German **tanz** «танець» from French **dance** «the same», connected with **dancer** «танцювати» (ЕСУМ, V, 514).

The sporadic opposition of voiced / voiceless **б / н, з / с** (/b/:/p/, /z/:/s/), rooted in the Proto-Slavic lingual community, in the beginning of the root before a sonorant and in the end of the root before a suffix voiceless consonant in the Boyko sub-dialects is proved by one-root onomatopes, and this has become an achievement of the literary language variants and thus of the contemporary Ukrainian language. Besides, voicing of **б** (/b/) and **з** (/z/) is enforced by correlation with noise counterparts in Slavic and some Baltic languages, and their devoiceness (**п** and **с** (/p/ and /s/)) being enforced in German: **брі́знути** «розлятися, зщезнути»: **Бризь** – упало (яйце) (Км. 2, 186) and **брóскати** «бризкати, прискати», **по=брóскати** «побрискати» (СКУТГ, 63), **прі́скати** «бризкати» (СБГ, II, 144); **брі́знути** «бризнути, втекти» (МСГГ, 15); **брі́зкати**, **брі́знути**, **брі́згати** (Жел., 44) and **прі́скати** (Жел., 756); **брі́зкати** «бризкати» (Гр. I, 98) and **прі́скати** «бризкати»; «фиркати» (Гр. III, 488); **брі́зкати** (Орф., 56), **побрі́зкати** (Орф., 536) and **прі́скати** (Орф., 602); **брі́зкати** «прискати», **брі́знути** «приснути; вдарити», **брі́знутися** «приснутися, кинутися, впасти», [брі́зькати, брі́зкати (Ж (/z/)), брі́згати, бризк] (Ж), **бризь** «вигук, що імітує бризкання, падіння, удар»; – Russian **брі́згать**, [брі́зкаць], Polish **bryzgać**, Czech [brýzgat’], Slovak **brýzgať**, Lower Lusatian **bryzgat’**, Bulgarian **брѝзгам**, Serbo-Croatian **брѝзгати**, Slovenian **brízgati**; – Proto-Slavic **bryzgati**; – parallel to **прыскати** old onomatopoeic formation, obviously connected with Latvian **brūzgāt**, **brūzgāt** «бризкати; пирхати, форкати (про коней)», Lithuanian **bruzgėti** «шуміти, бродити; клекоміти», Middle Lower German, Lower German **prūsten** «соніти, шуміти, хроніти» (ЕСУМ, I, 256).

Root-end consonants voice-and-noise correlation (**ж / ш** (/ʒ/:/ʃ/)) in Boyko sub-dialects is motivated by interaction (overlapping) of phonetic processes of close by soundness and meaning Ukrainian verbs

and those borrowed from West Slavic or Romanian languages: *мопрóжити* «псувати, нищити», Romanian *motroși* «баритися» (СБГ, I, 454), *мопрóжити* «бити». Also: *мопрóжити*. (СБГ, I, 454), *митрóжити* «скупитися, скнарувати; без потреби затримувати» (ГБ, 278), *метрúжити* «стомлювати» (Жел., 436), [*метрúга*] «мука, клопіт; важка праця» (Ж), [*метрúжа, митрóга, митрúга*] «тс.», *митрóжити* «скупитися, скнарувати; без потреби затримувати» (ВеБ), [*мопрóжити*] «псувати, нищити» (О), [*мопрóжити*] «бити» (О), [*перемопрóжити*] «перенабрати, перемішати, потовкти» (Ме); – Polish *mitrega* «гаяння часу, морока, марудна робота; марудник», *mitreżyc* «гаяти (час)», Czech [*mitražít*] «the same», Slovak [*mitor*] «сум'яття, суміш», [*mitorit*] «викликати сум'яття», [*mitrha*] «шкана, сільський віз»; – not quite clear; derives from Proto-Slavic *mitr-* as a suffix stem, connected with Proto-Slavic *mitu-* «поперемінно», *mitusь* «навхрест; головами чи вершиками в різні кінці» or from Middle Upper German *mitterunge* «посередництво, сприяння» (ЕСУМ, III, 453).

The voice-and-noise correlation of initial root sibilant affricates before a vowel in one-root onomatopes is asserted by *дз' / ц'* (palatelizez /dz'/:/ts/).¹⁹ Despite low usage productivity and its relatively narrow geographic range in the southwestern supra-dialect (Hutsul and Boyko sub-dialects), one-root verbs with the defined counterparts have become an achievement of the Ukrainian literary language variants, and hence of modern Ukrainian: *дзюрóжити* «дзюрчати» (СГГБ, 62) and *цюркотити* «співати, капати» (SH, 28), *цюркотити* «текти» (МСГГ, 217); *дзюркотити* «цюрком течи» (Жел., 181, Гол., 96; Гр. I, 380; Орф., 179), *дзюрчати*, *дзюрчати*, *дзюрчати*, *цюрчати* «текти тоненькою струєю» (Голов., 514), *дзюрчати* «дзюрчати» (Б.-Н., 115) and *цюркотити* «дзюрчати» (СБГ, II, 359), *цюркотити* «лити рясно» (Жел., 1058; Гр. IV, 439; Орф., 831).

The opposition of the indicated affricates (by noise and voice) in one-root onomatopes is also observed in West and South-Slavic languages: *дзюр* «вигук, що передає дзюрчання води», *дзюрити* «текти струмком», *дзюркотати*, *дзюркотити* «тс.», *дзюркнутити* «политися струмком», *дзюрчати* «текти з шумом», [*дзюрити*] «текти струмком» (Ж), [*дзюркнутити*] «лити; дудлити, багато

¹⁹ Бурячок А. А. Одзвінчення глухих приголосних перед сонантами та між голосними в говорах української мови. *Праці XII республіканської діалектологічної наради*. Київ. 1971. С. 130.

питу» (МСБГ), [джу(о)ркáниту] «*the same*», [джурчáти] «*тексти з шумом*» (МСБГ), дзюркотлівий, дзюрчлівий, дзюрком «струмком»; – Russian журчáть, Belarusian дзюрчáць, журчáць, Polish ziurzyć «*іти (про дощ)*», Czech zurčet «дзюрчати» (from Russian), Slovak džurdžat', dzurčat', Upper Lusatian žurčeć «*тс.*»; – North Slavic onomatopoeic formation, parallel to цюрити. (ЕСУМ, I, 52) and [цюрити] «дзюрити, текти, струмувати, вирувати» (УРС, Г), [цюріти (Нед.), цюркотáти, цюркотіти (Г)] «*тс.*», цюрком «струменем»; – Belarusian цурчáць «дзюрчати», Polish ciurkać, ciurczeć, Slovak curkat' «*тс.*», Czech courket «тонкий струмíнь», Bulgarian църкам, Serbo-Croatian цурити «*тексти*», Slovenian curjati «дзюрити», curek «струмíнь»; – onomatopoeic formation, parallel to дзюрити. (ЕСУМ, VI, 270).

In Boyko sub-dialects we also encounter a sound cluster transformation of *пм'*-, *-хм'*- > *-мм'*-, *-нм'*- (palatalized /pt-/ , /-ht-/ > /-mt-/ , /-nt-/), caused by the synchronization of two processes in the middle of a word – voiceless consonants sonorization (the result of accomodation to the preceding labialized -o-) with overlapping assimilation (by word-formation) to the following stops: лоптíти, ломтíти «свербіти»: Нога́ ломтíт. Лопт'áт н'а но́ги. (СБГ, I, 417), залоптíти «засвербіти» (СБГ, I, 4275), лопт'íти «хворіти, свербіти» (СКУТГ, 115); паланкотíти «палахкотіти»; also: палахкотíти «сердитися» (СБГ, II, 35), палахкотіти «палахкотіти» (СБГ, II, 35).

Concerning the assimilative processes at the junction of prefixal and root morphemes in the system of consonants, West Boyko sub-dialects are noted for their productivity in consonants preserving voiceness in front of voiceless consonants, as well as devoicing caused by regressive assimilation, and in West Boyko sub-dialects by paired noise consonants correlation: обкидáти «обметувати» (СБГ, II, 7); обкíлитися, обкíлитис'а «відгородитися від сусідів огорожею». Cf. Old Slovak obkolit' sa. (СБГ, II, 7); обхарíти «обчистити». Cf. Polish obcharzyć. (СБГ, II, 13), обхарíтися «обмитися» (СГЦБ, 318); обшталювати «замовити». Cf. Polish obstalować. (СБГ, II, 13); підкладати «перший раз неглибоко орати». Cf. Polish podkładać. (СБГ, II, 68); підпадáти «підлягати, належати» / підпáсти «трапитися» (СБГ, II, 69); підпéртися «стриматися, знайти допомогу» (СБГ, II, 68); підтя́ти «підкосити (про людину, тварину)» (СБГ, II, 71); опкорити «обчистити від кори, зняти

кору» (СБГ, II, 22); **оппапл'ужити** «очорнити, знеславити» (СБГ, II, 22); **оптáратис'а** «забруднитися». Cf. Polish *tarzać się*. (валятися. – Editor) (СБГ, II, 23); **опхамити** «нарядити, обчистити» (СБГ, II, 23); **опходітис'а** «жити» (СБГ, II, 23); **опчемерітис'а** «перепитися, об'їстися» (СБГ, II, 23); **опчіпірити** «обіrvatи» (СБГ, II, 23); **опфашити, обфашити** «обв'язати на возі сіно тощо, щоб не розтрясалось» (СБГ, II, 23); **обчимсáти** «обчухрати (дрібні гілки)» (СБГ, II, 13), **обчемсáти** «обрубати, обчимсувати гілля, зрізаних дерев» (СГЦБ, 319) і **опчемсáтиє, опчімхати, опчімхати^e** «(гілку від листя дрібних квіток) очистити» (СБГ, II, 23).

In a group of Boyko sub-dialects productive changes of consonants include voicing of voiceless consonants (**с, к, т, ш** (/s/, /k/, t/, /ʃ/)etc.), caused by assimilative processes at the junction of words or morphemes, which in scholarly literature is defined as **sandhi** [Sansk. *sandhi*], and is an object of inter-word phonetics studies²⁰. Changes at the junction of words belong to the external **sandhi**, and those at the junction morphemes belong to the inner **sandhi**.²¹

These phenomena in northcentral Boyko and Upper Syanian sub-dialects were an object of academic studies in the 30-ths of the XX-th century.²² They are noted:

– at the junction of words in front of vowels: **зані́з би** (заніс би) (БГ, 108); **у наз іще нима́** (у нас іще нема), **дезь і́нде** (десь інде); **Ні́з зап'ырчи́йс'а догоры́** (СБГ, II, 280);

– at the junction of words in front of sonorants: **йаг м'і́сяць кр'асен** (йак місяць красен), **нидж но́вого** (нич нового) (Рудн., 13);

– at the junction of words in front of [в] (/v/) we observe hesitation (voicing and preserving voicelessness): **иду́д возо́ве** (ідут возове), **о́нди вже хат ві́нно** (онде вже хат видно) (Рудн., 13);

– on the verge of words the final voiced consonant of the previous word assimilates to the initial voiceless consonant of the following word, and vice versa – the final voiceless consonant of the previous word assimilates to the initial voiced consonant of the following word: **ним**

²⁰ Шерех Ю. Міжслівна фонетика (Явища sandhi). *Нарис сучасної української літературної мови*. Мюнхен. 1951. С. 389–391.

²¹ Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва. 1968. С. 394.

²² Зілінський І. Так зване «sandhi» в українській мові. *Symbolae grammaticae in honorem Ioannis Rozwadowski*. Cracoviae. 1928. Vol. II. S. 301–311; Рудницький Я. З фонетики бойківського говору. *Літопис Бойківщини*. Вип. 3. Львів. 2009. С. 13–16.; Рудницький Я. Важливі ізофони на півночі центральної Бойківщини. *Літопис Бойківщини*. Вип. 4, 2013. С. С. 108.

Стодолою (під Стодолою, назва поля), *аиш* потім (аж потім), *миш* тими «між тими» (надсянські говори); *ріг* дись *тóму* (рік *десь* *тому*), *дизь* *дыв?* (*десь* *дів* = *де ти подів?*) (Рудн., 14).

Even though among dialectologists the correlation of sibilants *з / с* (/z/:/s/) in front of vowels and noise consonants in the Ukrainian language is referred to unproductive phonetic phenomena, yet the illustrative material from the lexicographical sources under investigation proves contrariety of conclusions.

Thus, in the southwestern supra-dialect one -root derivates with the initial root sonorant *м* (/m/) represent correlation of the defined consonants in the structure of prefix morpheme, as well as usage productivity and geographical range (Boyko, Lemko, local Maramures, Upper Dniestrian, Hutsul and sporadically Uper Syanian). It is true though that in Boyko, Lemko and Upper Syanian sub-dialects they function with their voiced counterparts: *змир'кátися*, *змир'кátис'а*, *змиркátис'а*, *змер'кátис'а* / *змер'кнутис'а* «вечоріти, смеркати» (СБГ, I, 314, СГЦБ, 186), *змеркátися* «сутеніти» (Пирт., 118), *змерькátися* [(и, і) *змир'кátис'а*] / *змерькнутися* [(и, і) *змір'кнутис'а*] «смеркати» (Саб., 128), *зме"ркáйе*, *зме"ркáло* «сутеніти» (УГПЗН, 16, 14).

In Hutsul and Upper Dniestrian sub-dialects and in the Galician variant of the literary language, the derivates of a given word-formation nest reveal the correlation of the prefix defined: *змеркátисі* «смеркатися» (СГГБ, 81), *змерькátися* «смеркатися, темніти (надворі)» (МСГГ, 70) and *смер'кáйе* «смеркається, вечоріє» (ДСсБ, 80); *змеркátисі* «смеркатися» (НРС, 129), *змір'к* «сумерк» (ДСсР, 43) and *смеркátи ся*, *смеркáє ся* (ГБ, 293); *змеркь*, *змерку*, *смеркь* «сумерк» (Голов., 602); *змерк* «сумрак» (Жел, 306), *змеркóм*, *о* *змерку* (Жел, 306), *змеркátися* / *змеркнутися* (Жел, 306) і *смеркátи ся*, *смеркáє ся*, *смеркло ся* (Жел, 887), *смеркнути* «смеркати ся» (Жел, 887), *смеркло* «смерк» (Жел, 887).

In Bukovynian sub-dialects the mentioned derivation nest belongs to non-productive. It is represented by a single adverbate with the suffix *с-* (/s-/), granting it maybe to the influence of the literary speech: *смеркóм* «після заходу сонця; коли смеркає» (СБГГ, 503).

One-root derivates in the south-eastern variant of the Ukrainian literary language and thus in contemporary literary Ukrainian, not without the influence of the Russian language, have settled with a destressed combinative variant of the analyzed prefix: *смеркátься* /

смеркнуться «вечеріти, наступати сумеркам, вечірній зорі, ставати темніше після заходу сонця» (Даль IV, 233); *смерк*, *смеркло* «смерк» (Пі, 241), *смеркаться*, *смеркнуться* «сутеніти, примеркати, сіріти, осмеркнути, посутеніти, примеркнути» (Ум., Сп. IV, 45), *смеркаться* (Гол., 372), *смеркати* «смеркатися» (Гр. IV, 156), *смеркати(ся)* (Орф., 706).

In Boyko sub-dialects there are other derivatives with the prefix *з-* in front of the same sonorant (with its variance in the Galician variant of the Ukrainian language), which in the southwestern variant of the Ukrainian literary language, and thus in the contemporary Ukrainian literary language, settled with its destressed combinative variant *с-*: *змірний* «тихий, спокійний». Cf. Polish *смирный*, Old Polish *śmierny* (СБГ, I, 313), *змірний* «який має врівноважений характер; спокійний (про людину)» (СГЦБ, 186), *змірний* «смирний» (Жел., 306), and *смірний* (Жел., 888), *смірний* «тихий, спокійний» (Гр. IV, 157), *смирніти* «робитися смирним» (Гр. IV, 157), *смірний* (Орф., 706).

The actualization of the process of voicing the voiceless sibilant *с* in front of the defined sonorant in the structure of prefix enabled its combinative variant in the substantive (under the influence of another substantive analogy) of a local contemporary Maramures sub-dialect, as compared to other dialects of both Ukrainian and other Slavic languages: *зметана* «сметана». See also *верх*, *зверхнинá*. (Саб., 128).

It is worth marking that the isogloss with a voiced combinative variant of the analyzed prefix morpheme is traced even in Smolensk sub-dialects: *змірний*, *змрець*, *зват*, *злез* «сліз» (Карськ.²³).

The prefix defined also represents voicing in front of the root voiceless *с* (/s/): *зсілити* «з'єднати, зв'язати» (СБГ, I, 320), *зсиліти* «з'єднати, зв'язати» (СГЦБ, 190), *зсіпати* «(збіжжя для посіву) давати до спілки» (СБГ, I, 320), *зсихатися*, *зсихатис'а*, *зсішес'а* «зсихатися» (СБГ, I, 320), *зсохнути*, *зсохне* «зсохнути» (СБГ, I, 321), *зступіти*: \diamond *зступіти з розуму* «збожеволіти» (СБГ, I, 321), *зсукати*: *зсукати кіст'а* «поломити кісті» (СБГ, I, 321).

It is interesting that the correlation of prefix *з-* / *с-* (/z-/:/s-/) in Boyko sub-dialects appears also in front of root initial voiceless stops: *зкозачитисі*, *с'і* *скозачила* «(про дівчину) втратити цноту,

²³ Бурячок А. А. Ibidem. С. 131.

завагітніти перед шлюбом» (СБГ, I, 311), зкопиличитися, зкопиличитис'а «(про дівчину) втратити цноту, завагітніти перед шлюбом» (СБГ, I, 311); зтяти, зт'яти «зарізати» (СБГ, I, 321), but: стятти, стну, стнеш і зітну, зітнеш «зрубати (дерево)» //СБГ (СГЦБ, 451).

High degree of correlation productivity is represented by the analysed sibilants in the structure of perfectivized past tense forms of verbs. The Perfect (Latin *perfectus*) in the Common Slavic and the Old Russian languages is an aspect-tense form, defining an action which started prior to the moment of speech (the Past Tense) and its result is present at the moment of speech. The Perfect was of an analytical person-tense paradigm, which included former *-ль*-participles (the bearers of lexical semantics) as well as personal verb forms of the Present *бути* (*єсмь* (1-st person sing.), *єси* (2-nd person sing.), *єсть* (3-rd person sing.), *єсмь* (1-st person pl.), *єсте* (2-nd person pl.), *суть* (3-rd person pl.), which expressed the grammatical meaning. In the dialects of the Ukrainian language, especially in southwestern ones, it is actualized even nowadays. In Boyko, Lemko, Transcarpathian, Upper Dniestrian, Upper Syanian and other sub-dialects productive are various phonetic variants of personal enclitics *-jem*, *-ем*, *-ім*, *-вим*, *-вім*, *-м*; *-jesь*, *-jes*, *-jis*, *-есь*, *-ес*, *-с* and others.²⁴ G. Shylo notes that the auxiliary verb form transformation *єсьмь*, *єси* in the enclitic *ем*, *есь* is encountered in South Russian manuscripts. In instructive gospels of the XVI-th cent. the phenomena are more frequent and in functional documents of Stauropegic community and in Volodymyr-Lutsk city books they are numerous.²⁵

Prevailing in the forms of 1-st and 2-nd person singular and plural the traces of the Perfect are expressed by Past tense gender forms and clipped traces of the auxiliary verb *бути* Presence forms which localize in pre- and post-positions to the principal verb or combine with other words in the sentence.²⁶ Performing as the former Perfect markers these dialectological clipped forms have the status of person enclitics of the Past tense.

In the local East Boyko sub-dialect of Nyzhni Gai village, Drohobych district, the perfectivized forms represent high degree of phonetic-morphological pre- or post-positional variants productivity:

²⁴ Русанівський В. Перфект. Українська мова: Енциклопедія. Київ. 2000. С. 437.

²⁵ Шило Г. Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра. Львів. 1957. С. 164–165.

²⁶ Возний Т. М. Система дієслівних форм часу в говірці села Бітлі на Львівщині. Українська діалектна морфологія. Київ. 1969. С. 182.

– 11 in the 1-st person singular:

Past tense [-j]-·a*(-eⁿ/-i^e/-i^[e(-n)])-м] ∪ л-а[-á]п-á(-ó)[-а(-о)][-eⁿ(-и^e)]ŷ ∪ [[-j]-·a*(-eⁿ/-i^e/-i^[e(-n)])-м].

Thence:

[-jeⁿм ∪] ланáŷ / ланóŷ / лánaŷ / лánoŷ / лáneⁿŷ / лáni^eŷ [∪ -jeⁿм]: [-í^eм] / [-ím] / [-i^eм] / [-iⁿм] / [-м] / [-ja] / [-jéⁿм] / [-jí^eм] / [-jím] / [-jí^eм] / [-jⁿм];

– 12 in the 2-nd person singular:

мин. [-j]-eⁿ (-и^e/-i^[e(-n)])-з(-з^c/-с) ∪ л-а[-á]п-á(-ó)*[-а(-о)*][-eⁿ(-и^e)]-ŷ (-ла / -ло) ∪ [[-j]-eⁿ (-и^e/-i^[e(-n)])-з(-з^c/-с)]

Thence:

[-eⁿз] ∪ лан áŷ / лан óŷ / лánaŷ / лánoŷ / лáneⁿŷ / лáni^eŷ [-eⁿз]: -eⁿз ланáŷ / -eⁿз ланóŷ / -eⁿз лánaŷ / -eⁿз лánoŷ / -eⁿз лáneⁿŷ / -eⁿз лáni^eŷ /

ланáŷ ∪ -eⁿз / ланóŷ ∪ -eⁿз / лánaŷ ∪ -eⁿз / лánoŷ ∪ -eⁿз / лáneⁿŷ / лáni^eŷ ∪ -eⁿз / –

Further on:

Variants of pronunciation: ([-u^eз] / [-iz] / [-i^eз] / [-iⁿз] / [-jeⁿз] / [-ju^eз] / [-jiz] / [-jí^eз] / [-jⁿз] / [-eⁿз^c] / [-u^eз^c] / [-iz^c] / [-i^eз^c] / [-iⁿз^c] / [-jeⁿз^c] / [-ju^eз^c] / [-jiz^c] / [-jí^eз^c] / [-jⁿз^c] / [-eⁿс] / [-u^eс] / [-ic] / [-i^eс] / [-iⁿс] / [-jeⁿс] / [-ju^eс] / [-jic] / [-jí^eс] / [-jⁿс] / [-з] / [-з^c] / [-с]);

– 10 in the 1-st person plural:

[-j]-eⁿ (-и^e/-i^[e(-n)])-з(-з^c/-с)-мо(-т-еⁿ(-и^e)] ∪ л-а[-á]п-á[-а][-eⁿ(-и^e)]л-еⁿ(-и^e) ∪ [-j]-eⁿ (-и^e/-i^[e(-n)])-з(-з^c/-с)-мо(-т-еⁿ(-и^e))

Thence:

[-éⁿ[-eⁿ]з^cм-о[-ó] ∪] ланáлеⁿ/ ланáli^e/ лánалеⁿ/ лánали^e [-éⁿ[-eⁿ]з^cм-о[-ó]: -éⁿзмо ланáлеⁿ/ -éⁿзмо ланáli^e/ -éⁿзмо лánалеⁿ/ -éⁿзмо лánали^e/ ланáлеⁿ ∪ -éⁿзмо / ланáli^e ∪ -éⁿзмо / лánалеⁿ ∪ -éⁿзмо / лánали^e ∪ -éⁿзмо – Далі:

Variants of pronunciation:

[-í^e[-и^e]з^cм-о[-ó] / [-í[-i]з^cм-о[-ó] / [-i^e[-и^e]з^cм-о[-ó] / [-iⁿ[-иⁿ]з^cм-о[-ó] / [-éⁿ[-eⁿ]з^cм-о[-ó] / [-í^e[-и^e]з^cм-о[-ó] / [-í[-i]з^cм-о[-ó]] / [-i^e[-и^e]з^cм-

o[-ó] / [-íⁿ[-iⁿ]з^cм-о[-ó] / [-éⁿ[-eⁿ]см-о[-ó] / [-í^e[-и^e]см-о[-ó] / [-í[-i]см-о[-ó]] / [-í^e[-i^e]см-о[-ó] / [-íⁿ[-iⁿ]см-о[-ó] /
 [-змо] / [-з^cмо] / [-смо] / [-j-éⁿ[-eⁿ]зм-о[-ó] / [-j-í^e[-и^e]зм-о[-ó]] /
 [-j-í[-i]зм-о[-ó] /
 [-j-í^e[-i^e]зм-о[-ó]] / [-j-íⁿ[-iⁿ]зм-о[-ó] / [-j-éⁿ[-eⁿ]з^cм-о[-ó]] / [-j-í^e[-и^e]з^cм-о[-ó]] /
 [-j-í[-i]з^cм-о[-ó]] / [-j-í^e[-i^e]з^cм-о[-ó]] / [-j-íⁿ[-iⁿ]з^cм-о[-ó]] / [-j-éⁿ[-eⁿ]см-о[-ó]] / [-j-í^e[-и^e]см-о[-ó]] / [-j-í[-i]см-о[-ó]] / [-j-í^e[-i^e]см-о[-ó]] / [-j-íⁿ[-iⁿ]см-о[-ó]);

– 21 in the 2-nd person plural:

. [-j]-eⁿ(-и^e/i^[-e(-n)])-з(-з^c/с)-теⁿ] л-а[-á]п-á[-а][eⁿ(-и^e)]л-еⁿ(-и^e) [-j]-eⁿ(-и^e/i^[-e(-n)])-з(-з^c/с)-теⁿ].

Thence:

[-éⁿ[-eⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ]_ллапáлеⁿ/ лапáли^e/ лáпалеⁿ/ лáпали^e[-éⁿ[-eⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ]:

–éⁿзтеⁿ_ллапáлеⁿ/ –éⁿзтеⁿ_ллапáли^e/ –éⁿзтеⁿ_лáпалеⁿ/ –éⁿзтеⁿ_лáпали^e/

–eⁿзтéⁿ_ллапáлеⁿ / –eⁿзтéⁿ_ллапáли^e / –eⁿзтéⁿ_лáпалеⁿ / –eⁿзтéⁿ_лáпали^e/

лапáлеⁿ_л–éⁿзтеⁿ / лапáли^e_л–éⁿзтеⁿ / лáпалеⁿ_л–éⁿзтеⁿ / лáпали^e_л–éⁿзтеⁿ/

лапáлеⁿ_л–eⁿзтéⁿ / лапáли^e_л–eⁿзтéⁿ / лáпалеⁿ_л–eⁿзтéⁿ / лáпали^e_л–eⁿзтéⁿ

Variants of pronunciation:

[í^e[-и^e]зт-еⁿ[-éⁿ] / [-í[-i]зт-еⁿ[-éⁿ]] / [-í^e[-i^e]зт-еⁿ[-éⁿ]] / [-íⁿ[-iⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ]] /

[-éⁿ[-eⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ] / [-í^e[-и^e]з^cт-еⁿ[-éⁿ] / [-í[-i]з^cт-еⁿ[-éⁿ]] / [-í^e[-i^e]з^cт-еⁿ[-éⁿ] / [-íⁿ[-iⁿ]з^cт-еⁿ[-éⁿ] /

[-éⁿ[-eⁿ]ст-еⁿ[-éⁿ] / [-í^e[-и^e]ст-еⁿ[-éⁿ] / [-í[-i]ст-еⁿ[-éⁿ] / [-í^e[-i^e]ст-еⁿ[-éⁿ] / [-íⁿ[-iⁿ]ст-еⁿ[-éⁿ] /

[-зтеⁿ] / [-з^cтеⁿ] / [-стеⁿ] / [j-éⁿ[-eⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ] / [j-í^e[-и^e]зт-еⁿ[-éⁿ]] / [j-í[-i]зт-еⁿ[-éⁿ] /

[j-í^e[-i^e]зт-еⁿ[-éⁿ] / [j-íⁿ[-iⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ] / [j-éⁿ[-eⁿ]зт-еⁿ[-éⁿ] / [j-í^e[-и^e]з^cт-еⁿ[-éⁿ] / [j-í[-i]з^cт-еⁿ[-éⁿ] / [j-í^e[-i^e]з^cт-еⁿ[-éⁿ] / [j-íⁿ[-iⁿ]з^cт-еⁿ[-éⁿ]]

/ [j-éⁿ[-eⁿ]ст-еⁿ[-éⁿ]]/ [j-й^е[-и^е]ст-еⁿ[-éⁿ]] / [j-í[-i]ст-еⁿ[-éⁿ]] / [j-í^е[-i^е]ст-еⁿ[-éⁿ]] / [j-íⁿ[-iⁿ]ст-еⁿ[-éⁿ]];

[[[-j]-eⁿ(-и^е/-i^[-e(-n)])-з(-з^с/-с)-ти^е]_{л-а[-á]п-á[-а] [-eⁿ(-и^е)]л-еⁿ(-и^е)_{[[[-j]-eⁿ(-и^е/-i^[-e(-n)])-з(-з^с/-с)-ти^е].}}

Thence:

[-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]]_{лапáлеⁿ/ лапáли^е/ лáпалеⁿ/ лáпали^е} [-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]]:

-éⁿзти^е_{лапáлеⁿ/} -éⁿзти^е_{лапáли^е/} -éⁿзти^е_{лáпалеⁿ/} -éⁿзти^е_{лáпали^е/}

лапáлеⁿ_{-eⁿзтí^е/} лапáли^е_{-eⁿзтí^е/} лáпалеⁿ_{-eⁿзтí^е/} лáпали^е_{-eⁿзтí^е – Далі:}

Variants of pronunciation: [(-й^е[-и^е]зт-и^е[-й^е]] / [-í[-i]зт-и^е[-й^е]] / [-í^е[-i^е]зт-и^е[-й^е]] / [-íⁿ[-iⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [-й^е[-и^е]зт-и^е[-й^е]] / [-í[-i]зт-и^е[-й^е]] / [-í^е[-i^е]зт-и^е[-й^е]] / [-íⁿ[-iⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [-й^е[-и^е]ст-и^е[-й^е]] / [-í[-i]ст-и^е[-й^е]] / [-í^е[-i^е]ст-и^е[-й^е]] / [-íⁿ[-iⁿ]ст-и^е[-й^е]] / [-зти^е]/ [-з^сти^е]/ [-сти^е]/ [j-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [j-й^е[-и^е]зт-и^е[-й^е]] / [j-í[-i]зт-и^е[-й^е]] / [j-í^е[-i^е]зт-и^е[-й^е]] / [j-íⁿ[-iⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [j-éⁿ[-eⁿ]зт-и^е[-й^е]] / [j-й^е[-и^е]з^ст-и^е[-й^е]] / [j-í[-i]з^ст-и^е[-й^е]] / [j-í^е[-i^е]з^ст-и^е[-й^е]] / [j-íⁿ[-iⁿ]з^ст-и^е[-й^е]] / [j-éⁿ[-eⁿ]ст-и^е[-й^е]] / [j-й^е[-и^е]ст-и^е[-й^е]] / [j-í[-i]ст-и^е[-й^е]] / [j-í^е[-i^е]ст-и^е[-й^е]] / [j-íⁿ[-iⁿ]ст-и^е[-й^е]].

The presented perfective forms of the named sub-dialect are distinguished by the *с* / *з* (/z/:/s/) correlation (with the second predominating), which is a reduced component of the 1-st and 2-nd person singular and plural Presence forms of the auxiliary verb *бути*, caused by combinative and positional changes. Such a phenomenon is also characteristic of Upper Dniestrian dialects.²⁷ In our opinion, the transition of *с* into *з* in the second person plural and singular is motivated by the aforementioned phenomenon of sandhi, and in the first person plural it is also motivated by the assimilative influence of the sonorant *-м-*. Such changes in the Ukrainian language reach as back, perhaps, as the period when the clipped formants acted as independent units in the structure of the Perfect.

²⁷ Шило Г. Ф. Ibidem. С. 200.

CONCLUSIONS

Thus, the southwestern supra-dialect of the Ukrainian language is generally characterized by the abundancy of phonetic phenomena. Correlation processes by voice and noise in the structure of consonants *n* / *б, κ* / *т, m* / *д, u* / *ж, c* / *з, u'* / *дз'* (/b::/p/, /k::/g/, /t::/d/, /f::/z/), despite being actualized in the majority of dialects, are most distinguished in the Carpathian subgroup, West Boyko dialects in particular. This is motivated by a peculiar place of Boyko sub-dialects in the structure of the southwestern dialects that are now neighbouring the Transcarpathian, Lemko, Hutsul, Upper Dniestrian and Upper Syanian ones, as well as the Romanian language. Rather than that, they manifest historical correlation with the South Slavic, West Slavic and Baltic language groups, as well as German, which was for more than one hundred and fifty years an official language in Galicia. The role of the Boyko dialects in the formation of the south-western variant of the Ukrainian literary language, as well as modern Ukrainian, belongs to perspective studies.

Historical continuity, geographical range, productivity, coverage by processes of voicing the majority of voiceless consonants, which are located in the beginning and in the middle of words in front of vowels, voiced consonants and sonorants, as well as at the junction of morphemes and words, testify to the high degree of tonal resources of the sub-dialectal language that form the base for folk melos, and thus representing the ethnic essence of their bearers.

Consonant voicing is rooted in the Proto-Slavic linguistic community and is kept by the both groups of the Slavic languages, with the South Slavic predominating. To those actualized we also refer the processes of sandhi which are characteristic of Sanskrit. Voicing prevails in onomatopes. Devoicing of the voiced correlates with the Romanian, German and Russian languages.

Voicing of voiceless consonants, kept in south Slavic languages, especially in Church Slavonic texts and sub-dialectal melos on one hand, as well as devoicing of the voiceless, caused by natural factors, the influence of the Polish, German and Russian languages, mass-media, educational institutions on the other hand, enabled the tendency to settle the verbates variance in the dialects under investigation, which became an achievement of the Ukrainian literary language, and thus of contemporary Ukrainian.

SUMMARY

In the article the processes of voicing voiceless consonants, as well as devoicing the voiced, which happens mostly in verbs of the southwestern dialects of the Ukrainian language have been analysed. It has been investigated that the denoted processes are characterized by the correlation with south Slavic and Baltic language groups. Some of them (sandhi) root into the Proto-Indo-European lingual community, Sanskrit in particular. It has been discovered that despite the actualization of defined processes (voicing / devoicing) in most of the dialects under investigation, they mark the Carpathian sub-group of dialects especially the West Boyko dialects. Voicing of voiceless consonants, which is preserved in the South Slavic languages, especially in Church Slavonic texts and sub-dialectal melos on one hand, as well as devoicing of the voiced, caused by natural processes, as well as the influence of the Polish, Romanian, German and Russian languages, mass-media, educational institutions on the other hand, enabled the tendency of settling the phonetic variance of verbates in the dialects under investigation, which has become an achievement of the Ukrainian literary language, and thus of contemporary Ukrainian. The productivity of the denoted processes, their covering the other, except of the traditional consonants, located in front of the vowels, voiced consonants and sonorants in the beginning and in the middle of words, as well as at the junction of morphemes and words, testify to increasing the sub-dialectal language tonal resources, which constitute the foundation of folk melos, representing the mentality of their bearers.

REFERENCES

1. Ogonowski E. Studienauf dem Gebiete der ruthenischen Sprache. Verlag und Druck der ruthenischen Šewčenko–Vereines. Lemberg. 1880. 244 s.
2. Ziłyński J. Opis fonetyczny języka małoruskiego (ukraińskiego). *Sprawozgania z posiedzeń Polskiej Akademji Umiejętności*. Cracovice, 1927. Vol. XXXI. № 6. С. 6–8.
3. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Москва. 1968. 606 с.
4. Бурячок А. А. Одзвінчення глухих приголосних перед сонантами та між голосними в говорах української мови. *Праці XII республіканської діалектологічної наради*. Київ. 1971. С. 126–137.

5. Верхратський І. Говір замішанців. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. III. Львів. 1894. С. 153–212.
6. Верхратський І. Про говір долівський. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. XXXV–XXXVI, Львів. 1900. С. 1–128.
7. Верхратський І. Говір батюків. Львів, 1912. 306 с.
8. Возний Т. М. Система дієслівних форм часу в говірці села Бітлі на Львівщині. *Українська діалектна морфологія*. Київ. 1969. С. 177–183.
9. Головацький Я. Розправа о язиці южноруским і єго нарчіях. *Исторический очерк основания галицко-русской Матиці и справозданье первого собору ученых руських любителей народного просвещения*. Ч. 5. Львів. 1850. 243 с.
10. Житецький П. Очерк звуковой истории малоруського наречия. Київ. 1876. 399 с.
11. Зілинський І. Так зване «sandhi» в українській мові. *Symbolae grammaticae in honorem Ioannis Rozwadowski*. Cracoviae. 1928. Vol. II. S. 301–311.
12. Карський Е. Ф. Белорусы: Введение въ изучение языка и народной словесности. Вып. I. Варшава. 1903. 466 с.
13. Ковалик І. І. Граматична структура системи дієслівних форм у сучасній українській літературній мові. *Питання українського і слов'янського мовознавства. Вибрані праці*. Ч. II. Львів–Івано-Франківськ. 2008. С. 143–149.
14. Коць-Григорчук Л. Лінгвістично-географічне дослідження українського діалектного простору. Нью-Йорк–Львів. 2002. 267 с.
15. Ларін Б. О. Принципи укладання обласних словників української мови. *Діалектологічний бюлетень*. Вип. VI. Київ. 1956. С. 3–18.
16. Михальчук К. Наречия, поднаречия и говоры Южной России в связи с наречиями Галичины. *Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Русским географическим обществом Юго-зап. отд. Материалы и исследования: в 7-и т.* Санкт-Петербург. 1893. Т 7. С. 452–512.
17. Москаленко А. А. Основні етапи розвитку української мови. Київ. 1964. 196 с.
18. Панькевич І. Українські говори Підкарпатської Русі і суміжних областей. Прага. 1938. 550 с.

19. Півторак Г. П. Формування і діалектна диференціація давньоруської мови. Київ. 1988. 278 с.
20. Рабій-Карпинська С. Говори Дрогобиччини. З углядненням говірки с. Нагуєвичі Івано-Франківської області. *Бойківські говірки: Збірник статей*. Перемишль. 2011. 186 с.
21. Рудницький Я. Важливі ізофони на півночі центральної Бойківщини. *Літопис Бойківщини*. Вип. 4. 2013. С. 105–112.
22. Рудницький Я. З фонетики бойківського говору. *Літопис Бойківщини*. Вип. 3. Львів. 2009. С. 13–16.
23. Рудницький Я. Українська мова, її початки, історія й говори. Канберра. 1978. 117 с.
24. Русанівський В. Перфект. Українська мова: Енциклопедія. Київ. 2000. С. 437.
25. Свенціцький І. Бойківський говір с. Бітлі. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. СХІV. Кн. II. Львів. 1913. С. 117–153.
26. Селищев А. М. Славянское языкознание. Т. I. Москва. 1941. 468 с.
27. Смаль-Стоцький С. Розвиток поглядів про сім'ю слов'янських народів і їх взаємне споріднення. Прага. 1927. 91 с.
28. Царук О. Українська мова серед інших слов'янських: етнологічні та граматичні параметри. Дніпропетровськ. 1998. 324 с.
29. Чучка П. Фонетичні зміни в південнокарпатських говірках околиці Ужгорода. *Наукові записки УжДУ*. Т. XXVI. Вип. 2. Ужгород, 1957. С. 55–76.
30. Шахматов О. О., Кримський А. Ю. Нариси з історії української мови. Київ. 1922. 183 с.
31. Шерех Ю. Міжслівна фонетика (Явища sandhi). Нарис сучасної української літературної мови. Мюнхен. 1951. С. 389–391.
32. Шило Г. Ф. Південно-західні говори УРСР на північ від Дністра. Львів. 1957. 252 с.

LEGEND

1. БГ – Рабій Карпинська С. Бойківські говірки: збірник статей. Перемишль. 2011. 186 с.
2. Б.-Н. – Білецький-Носенко П. Словник української мови. Київ. 1966. 421 с.
3. Верхр. Л. – Верхратський І. Про говір галицьких лемків. Львів. 1902. 487 с.

4. ГБ – Верхратський І. Говір батюків. Львів. 1912. 308 с.
5. Гол. – Голоскевич Г. Правописний словник. Лондон. 1961. 451 с.
6. Голов. – Матеріали для словаря Малорусскаго нарѣчія. *Мовознавство – першоджерела: наук. зб. Музею української культури в Свиднику*. Пряшів. 1982. Т. 10. С. 311–612.
7. Гр. – Словарь української мови: у 4-х томах. Київ. 1958 – 1959.
8. Гр. Зак. – Грицак М. Словник українських говорів Закарпатської області УРСР. Кн. I : А–Б (рукопис).
9. ДСсБ – Горбач О. Діалектний словник села Бродина повіту Радівці (Румунія). Південнобуковинська гуцульська говірка і діалектний словник села Бродина повіту Радівці (Румунія): Матеріали до української діалектології. Випуск 4. Мюнхен. 1977. 102 с.
10. ДСсР – Горбач О. Словник діалектної лексики північно-наддністрянської говірки сіл Романів, Підсоснів, Підберізці й Лагодів. Північно-наддністрянська говірка й діалектний словник с. Романів Львівської області. Мюнхен. Т. VII (X). 1965. С. 24–103.
11. ЕСУМ – Етимологічний словник української мови: у 7-и т. Київ. 1982–2012. Т.Т. I–VII.
12. Жел. – Желеховський Є., Недільський С. Малоруско-німецький словар : У 2 т. Мюнхен, 1982. ТТ. I–II. 1117 с.
13. Км. – Кміт Ю. Словник бойківського говору. *Літопис Бойківщини*. Львів. 2009. Вип. 3. С. 273–304.
14. МСГГ – Піпаш Ю. О. Матеріали до Словника гуцульських говірок. Ужгород. 2005. 264 с.
15. НРС – Шило Г. Наддністрянський регіональний словник. Львів. 2008. 288 с.
16. Орф. – Орфографічний словник української мови. К. : Наук. думка, 1994. 864 с.
17. Пирт. – Пиртей П. Короткий словник лемківських говірок. Івано-Франківськ. 364 с.
18. Рудн. – Рудницький Я. З фонетики бойківського говору. *Літопис Бойківщини: Записки, присвячені дослідям історії, культури й побуту бойківського племені*. Вип. 3. Львів. 2009. С. 13–16.
19. Саб. – Сабодаш І. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. Ужгород. 2008. 478 с.

20. СБГ – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок : У 2-х ч. Київ. 1984. Ч. I. 495 с. Ч. II. 515 с.
21. СБГГ – Словник буковинських говірок. Чернівці. 2005. 688 с.
22. СГГ – Гуцульські говірки. Короткий словник. Львів. 1997. 232 с.
23. СГГБ – Негрич М. Скарби гуцульського говору: Березови. Львів. 2008. 224 с.
24. СГГР – Грицак М. Скарби гуцульського говору: Росішка. Львів. 2008. 318 с.
25. СГЦБ – Матіїв М. Словник говірок центральної Бойківщини. Київ–Севастополь. 2013. 601 с.
26. Скл. – Скляренко В. Праслов'янська акцентологія. Київ. 1998. 342 с.
27. СКУТГ – Словарь карпатоукраинского торуньского говора. Москва. 2001. 216 с.
28. УГПЗН – Українські говірки південно-західного наріччя. Тексти. Львів. 2005. 238 с.
29. УГР – Павлюк М., Робчук І. Українські говори Румунії: діалектні тексти. Едмонтон–Львів–Нью-Йорк–Торонто. 2003. 782 с.
30. SH – Janów J. Słownik huculski text. Krakow. 2001. 302 s.

Information about the author:

Ivanochko K. M.

Candidate of Philology,

Associate Professor at the Department of Ukrainian Language,

Drogobych State Pedagogical Ivan Franko University

16 /3, A. Sheptytskyj str., Drogobich, 82104, Ukraine